

Inhaja vsak dan razen ne-
delj in praznikov.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETTO—YEAR XIII.

Cena lista je \$4.00. Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 3. julija (July 3rd) 1920.

Subscription \$4.00
Yearly.

Uredniški in upravilski pro-
stor: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication:
2657 S. Lawndale ave.
Telephone: Lawndale 4635.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Ob spominu na rojstvo Združenih držav.

"Če dokazujejo krivice in zlorabljanja brez konca in kraja, ki gredo venomer za istom smotrom, namen, da podvržejo narod absolutnemu despotizmu, tedaj ima ljudstvo pravico in je njegova dolžnost, da strmoglavi tako vlado in da si ustanovi boljše branike za svojo bodočo varnost." — Ameriški revolucionarni očetje.

IZJAVA NEODVISNOSTI.

V kongresu 4. julija 1776. Soglasni proglaši prvih trinajsterih Združenih držav ameriških.

Kadar se v toku dogodkov porodi potreba, da pretrga en narod politične ves, ki so ga vezale z drugim, in da zavzame med ostalimi državami na svetu samostojno in enako stališče, do katerega je do prirodnih in božjih postavah opravilen, tedaj tahteva počten človeški običaj, da navede ta narod rasloge, ki so ga priveli do ločitve od stare države.

Smatramo, da so same po sebi umevne in dokaz nepotrebne sledete resnice: da so vsi ljudje enako ustvarjeni in da so sprejeli od svojega stvarnika gotove neoporekljive pravice, da je med temi pravica do življenja, svobode in do stremljenja po sreči. V dosegu teh pravic imajo ljudstvo svoje vlade, katerih pravice oblasti izvirajo iz sodelovanja vladanega ljudstva. Če pa poseže katerihkoli vladina oblika v te namene in jih zatira, tedaj ima ljudstvo pravico, da tako vloži izpremeni ali pa strmoglavi in ustanovi novo vlado na takih načelih in uredi njen oblast v taki obliki, kakor spozna, da je najpotrebnejše za njegovo varnost in srečo. Razum sicer veleva, da se stare vlade ne izpreminajo iz majhnih in mimoiodičnih razlogov, in izkušnja nas tudi uči, da ljudstvo rajš trikrivice, kolikor jih more trpeti, kakor pa da bi si samo jedalo pravico z uničenjem oblike, katerih je vajeno. Toda če dokazuje krivice in zlorabljanja brez konca in kraja, ki gredo venomer za istom smotrom, namen, da podvrže narod absolutnemu despotizmu, tedaj ima ljudstvo pravico in je njegova dolžnost, da strmoglavi tako vlado in da si ustanovi boljše branike za svojo bodočo varnost.

Na ta način so pot posljivo trpele naše kolonije in tako je nastala neizgibna potreba, da se ovraže star vladni sistem. Zgodovina sedanjega kraja Velike Britanije je zgodovina ponovnih krivic in prisvajanja neopravilenih oblasti: di-

rektnim namenom, da ustanovi absolutno tiranstvo nad temi državami. V dokaz predlagamo nepristavkemu svetu sledeča dejstva:

Odrekel je priznanje zakonov, ki so najbolj koristni in potrebeni za blaginjo ljudstva;

svojim govorjem je prepovedal uveljaviti najvažnejše in najnajnješe zakone ali jih je pa enostavno suspendiral in zavolel, da niso pridili v veljavo;

prepovedal je zakone, ki so bili namenjeni blaginji velikih narodnih okrožij, in je sporočil, da uveljavlja te zakone le tedaj, če se ljudstvo odstreco pravicom nasopusta v postavodajah, kar bi bila za nas nesalljana krivica — in kar je le tretjam v korist;

sklicil je postavodajna telesa v nenavadne in puste kraje, oddaljene od javnih središč in mest, kjer so shranjeni javni spisi, z namenom, da jih ponisti, utrdi in tako prisili pod svojo oblast;

izspustil je ponovno postavodajne zbrane, ker so se močno upirali njegovim napadom na pravice ljudstva;

ko so bili zbori razpuščeni, ni dolgo časa dovolil novih volitev in tako je bilo ljudstvo brez zakonodajstva preprenočeno samo sebi; kolonije so bile izpostavljene nevarnosti invazije od zunaj in nereda v notranjosti;

trudil se je, da bi preprečil rast prebivalstva v državah s tem, da je oviral zakone o naturalizaciji priseljencev, omejeval priseljevanje in povrnil krivčne pogoje za dobavo zemlje;

oviral je administracijo justis s prepovedjo zakonov za ustanovitev sodnih oblasti;

podvrgel si je sodnike, da so bili samo od njega odvisni in so le pobirali plač;

izvedel je nebroj novih uradov in postal nemak celo roke uradnikov, ki so nadlegovali ljudstvo in se rodili in nase stroški;

v mirnih časih je imel med nami stalne armade brez dovoljenja naših postavodajnih zborov;

vojno oblast je dvignil nad civilno oblast in jo naredil popolnoma neodvisno.

Dalje je gazil našo ustavo in naše zakone s slednjimi krivčnimi čini:

namestil je med nas večja števila oboroženih det;

ščitil je vojake s sleparskimi sodnimi razpravami pred kaznijo za umore, ki so jih izvršili nad prebivalci teh držav;

zapiral je našo trgovino z ostalim svetom;

nalagal nam je davke proti naši volji;

odrekel nam je pravico do porotne obravnavave v naših služajih;

transportiral nas je čez morje in tamkaj gnal pred sedišča za izmisljene prestopke;

v naslednjem angloški provinciji je odpravil slobodni sistem angleškega prava in uvedel samosilno vlast z razširjenimi mejami, kar je imelo namen, da po enakem vzoru uvede absolutistično vladu tudi v naših kolonijah;

odvezel nam je svobodčino (charters) in zavrljil našo najboljše zakone, s čimer je rušil temeljno moč naše vlade;

suspendiral je naše postavodaje in si vzel moč, da nam on sam daje zakone;

odpovedal se je tukajšnji vlad s tem, da nam je odrekel zaščito in nam napovedal vojno;

ropal je naša morja, napadal naša obrežja počigal naša mesta in moril naše ljudi;

revno v tem času je postal semkaj veliku armado tujih najemnikov, da dovrši delo moriture, razdejajoč v tiranstvo, katero je še pričel z našo vojno;

Prisilil je naše državljane, katero je vzel na morju, da so se moralni oborožiti proti svoji domovini in da so postali rabiji svojih bratov in prijateljev, ali da padajo od njihovih rek;

Izval je med nami vstaje in nahajskaj proti nam krvolocene indijske divizije, katerih vojskanje je zverska moritev starčkov in deč, moških in žensk.

V vsakem slučaju teh naštetih krivic smo se pritočili na najponižnejši način, toda vsaka naša pritočba in prosnja je obrodila še več krivic. Vendar, čigar znacaj ga v luč omenjenih krivic osmahuje za tirana, ni sposoben da bi vladal svoboden narod.

Nismo hoteli delati nobene krivice našim britanskim bratom. Svarili smo jih neštetokrat, da naj si ne prilažejo neopravilne oblasti nad nami; opozarjali smo jih tudi na okolišne naše emigracije in naselje v teh kolonijah. Apelirali smo na njihovo prijeno pravčnost in velikodusnost, sklicevali smo se na sorodne vesi med nam in jih prosili, da naj nehajo s krivčnimi priladnjem oblasti, ki bi moralno pretrgali te ves. Ali tuči oni so bili gluhi za naše pravčne glasove in niso se osirali na naše krvno sorodstvo. Tato moramo danes tudi njih, ki obsoajo našo ločitev, smatrati za to, kar velja za vse ostalo človeštvo: za sovražnike v vojni in prijatelje v miru.

Zaraditega izjavljamo mi zastopniki Združenih držav ameriških, sbrani v generalnem kongresu in kličoči najvišjega člena za pravo nadzora čistih namenov, in slovesno proglašamo v imenu vsega dobrega ljudstva teh kolonij, da so te Združene kolonije od danes in da imajo pravico biti SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE, da so proste vsakega podanista do britanske kronske, da so popolnoma pretrgane vse politične vesi med njimi in Veliko Britanijo in da imajo te kolonije kot SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE od danes zanaprej vso moč napovedovati vojno, sklepati mir, ustavnaljati zvez, voditi trgovino ter storiti in vršiti vse, kar imajo pravico storiti NEODVISNE DRŽAVE. Da izvedemo ta svoj proglaš in zaupajoči v boju. Pravidnost se zavestjuje, da smo izpravljeni hrvovali svoje čast, imajoči in svoje življenje.

JOHN HANCOOK,
predsednik kongresa.

(Sledi 55 podpisov zastopnikov iz vseh prvih trinajsterih držav.)

Tujezemcem na praznik Proglašenja neodvisnosti.

IZJAVA DRUŠTVA IZDAJATELJEV TUJEZEMSKEGA Tiska.

Tujezemci naj si vtisnejo te besede v sreči.

New York, N. J. — Društvo izdajateljev tujezemskoga tiska v Ameriki je izdalо proglaš, da ga priobčijo tujezemski listi na praznik Proglašenja neodvisnosti ali pa pred njim. Izjava dokazuje, da izdajatelji tujezemskoga tiska visoko čiščajo ideale revolucionarnih očetjev Ameriške republike in obenem pa priporočajo, da se besedevi proglašu neodvisnosti tako toliko, kakor prihajajo iz sreči ljudstva Ameriške republike. Izjava društva se glasi:

Zastopniki Združenih držav so objavili dne 4. julija 1776, da so pripravljeni za principe svobode iztrzovati svoje življenje, imeti:

Ti principi so bili proglašeni vprav pred sto štiri in štiridesetimi leti v proglašu neodvisnosti. Šest v petdeset Američanov, med katerimi je bilo osem tujezemcev, je podpisalo dokument, ki med drugim konstata, da so "vsi ljudje na enak način" je pomenilo, da ljudje, ki verjamejo v ta princip, ne morejo imeti sužnjev. Sužnost je bila odpravljena. Ta princip je pomenil, da ne morejo nadalje postati "božje pravice" kraljev. Ta princip je pomenil, da imajo tudi malo narodi gotove svoje pravice, katerih jim ne morejo vzeti kralji in cesarji.

Te stvari so dokazale, da kar so rekle Združene države v Ameriki pred sto štiri in štiridesetimi leti, da to pomenijo tudi danes. Zahvaljujoč enakopravnosti za vse, so tisti, ki so podpisali proglaš, menili ravno to, kar so izrekli. Prav nobena razlika ni bila načravljena zaradi vere ali plemena.

Kej je podpisalo proglaš tudi osem tujezemcev, je dokaz, da tudi v tistih dneh Amerika ni bila enežela, ki dobiva svojo moč iz enega plemena ali enega narodnega izvora — da so prihajali možje in državljani iz ljudstev, ki so prihajala na njena obrežja iz delcev starega sveta.

Duh dežele se da odnesne ne more tolmačiti iz javnihgovorov izkorčanih govornikov za "amerikanizacijo", ampak po besedah,

ITALIJA ZANIKA VEST, DA SO ALBANI OKUPIRALI VALONO.

London, 2. jul. — Vesti iz Italije molče o poročilu iz Belgradu, da je Valona padla v roke Albancev. Stefanijeva agentura v Rimu je edina, ki javlja, da je dočlena vest neresnična in dostavljena, da se baron Aliotti mundi v Avloni, kjer konferira z voditelji albanskih vstašev.

KRALJI OLJA ZADOVOLJNI S HARDINGOM.

Podpredsednik trusta za olje je izjavil, da je Harding dober kandidat.

Billings, Mont. — Robert L. Pratt, podpredsednik Standard Oil družbe v New Yorku, je izjavil v detektiv pred tukajšnjim Komercijalnim klubom, da je finančni New York popolnoma zadovoljen s Hardingom in Coolidgejem, kandidatoma republikanske stranke, in je preroval, da bosta govorila drugo bitje — Ameriko približno pet in osemdeset let kasneje v državljansko vojno, polstoletja kasnejne pa ves svet v vojno.

"Vsi ljudje so ustvarjeni na enak način" je pomenilo, da ljudje, ki verjamejo v ta princip, ne morejo imeti sužnjev. Sužnost je bila odpravljena. Ta princip je pomenil, da ne morejo nadalje postati "božje pravice" kraljev. Ta princip je pomenil, da imajo tudi malo narodi gotove svoje pravice, katerih jim ne morejo vzeti kralji in cesarji.

Te stvari so dokazale, da kar so rekle Združene države v Ameriki pred sto štiri in štiridesetimi leti, da to pomenijo tudi danes. Zahvaljujoč enakopravnosti za vse, so tisti, ki so podpisali proglaš, menili ravno to, kar so izrekli. Prav nobena razlika ni bila načravljena zaradi vere ali plemena.

Kej je podpisalo proglaš tudi osem tujezemcev, je dokaz, da tudi v tistih dneh Amerika ni bila enežela, ki dobiva svojo moč iz enega plemena ali enega narodnega izvora — da so prihajali možje in državljani iz ljudstev, ki so prihajala na njena obrežja iz delcev starega sveta.

Duh dežele se da odnesne ne more tolmačiti iz javnihgovorov izkorčanih govornikov za "amerikanizacijo", ampak po besedah,

WILSON IN GIOLIOTTI IZMENJUJETA TAJNE NOTE.

Paris, 2. jul. — V francoskih diplomaticih krogih kroči govorica, da se že nekaj časa izmenjava note zelo važne diplomaticne vsebine med predsednikom Wilsonom in italijanskim ministarskim predsednikom Giolittijem. Vse primadavanje, da bi se izvedelo, o tem si dopisujeta Wilson in Giolitti, je brez uspeha.

DEMOKRATJE CINCAJO SEMINTJE NA ZBORU.

Izreči se ne upajo za prohibicijo, Ravnog tako ne proti NJJ.

Tudi za irske republike se niso izrekli, ampak izrekajo le simpatije.

San Francisco, Cal. — V platformi demokratične stranke bo ravno tista nejasnost in nedoločnost, kot je v platformi republikanske stranke. Razlika je le v besedah, v drugem je ni dozaj.

Odsek za rezolucije je odklonil Bryanovo prohibicijonsko točko, ki naj bi se vključila v platformo, nekaj je potrebeni tudi predlog "Protosalanske lige." Ker je odsek že preje odklonil Bryanovo prohibicijonsko predlogo, je jasno, da se konvencija demokratične stranke ne izreče za prohibicijo in tudi ne proti nji. To pomeni, da drugimi besedami, da bo lahko vsak kongresnik, ki bo izvoljen na platformi demokratične stranke, imel proste roke glede prohibicije. Kandidatje bodo lahko objavili svojim volilcem, kar bodo hoteli, stranka pa ni obvezana, da spojni te objave. To govorici, da prohibicija ostane, da prav bodo kandidatje nastopali kot veliki ljudski prijatelji, ki so (Daleko na 3. strani).

NAROČNIKOM 'PROSVETE':
Ker je 4. julij v nedeljo, se obha postavni praznik Neodvisnosti v pondeljek 5. julija in tega dne 'Prosveta' ne izide.

Brusel, Belgija, 2. jul. — General Pilsudski, predsednik Poljske in vrhovni poveljnik poljskih čet, je naslovil na maršala Focha nujni apel za pomoč proti zmagovalni boljševikom. Pilsudski prosi, da se liga narodov potegne za Poljsko in jih reši iz velike nevar

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$7.00 per year.

CONTINUOUS

Datum v oklepjanju n. pr. (Julija 1-20) poleg vsega imena in naslova pomembni, da vam je s tem dnevnem potekla narodnina. Posredujte jo pravočasno, da se vam ne natovi list.

NEOVRLJIVE RESNICE V PROGLASU NEODVISNOSTI.

Očetje, ki so pred 144 leti podpisali proglašenje neodvisnosti, so izrekli v njem neovrljive resnice. Izrekli so, da so vsi ljudje enako ustvarjeni in da imajo enake pravice do življenja, svobode in streljenja po sreči.

S temi besedami je povedano, da predpravice sploh ne smejo postati, da mora vladati enaka pravica za vse živa bitja, da ne sme en del ljudstva živeti v razkošju, drugi pa v revščini. V teh besedah je izrecena zahteva, da morajo postavljajte, ki so izvoljeni kot ljudski zastopniki, uravnati tako življenje v republiki, da nihče ne uživa predpravice, bodisi bogat ali reben in da so življenjske razmere tako uravnane, da siromakov sploh ni v republiki v tem pomenu besede, če hočejo delati, pa ne dobre dela, ampak so zaradi brezposelnosti, ki ni prišla po njih lastni krvidi, obsojeni na revščino.

To je jedro misli, ki so jo očetje ameriške republike zapisali v proglašenje neodvisnosti.

S tem proglašenjem je bil položen fundament Ameriški republike, na katerega je mogoče graditi dalje, da se to doseže, kar so očetje Ameriške republike zapisali v proglašenje neodvisnosti.

Od tega časa, odkar je bil podpisani ta dokument, pa do danes, so se bojevali boji v Ameriški republike in zunaj nje, da se doseže princip, ki je izrecen v proglašenju neodvisnosti. Ta boj je bil včasi krvav kot v ameriški revoluciji, veliki francoski revoluciji, ameriški državljanški vojni in vseh drugih vojnah, v katerih sta si stali nasproti vedno dve struji: struja, ki je za principe, izrecene v proglašenju neodvisnosti, in struja, ki hoče za vsako ceno še obdržati privilegi in ohraniti "božje pravice" kraljev in cesarjev. Včasi se je pa ta boj bojeval z umna svitlim mečem v postavljajnih zbornicah, na konvencijah političnih strank, na mednarodnih zborovanjih delavcev in znanstvenikov, v volinjih bitkah, v tisku in na shodih in se bojujejo še danes, ker ta princip še ni dosežen.

Ta boj za človeške pravice se pa ne bije samo v Ameriški republike, ampak bije so po vsem svetu, ker ta princip očetje Ameriške republike še ni vpostavljen nikjer, in nadaljeval se bo, dokler ne bo dosežen.

V Ameriški republike ima ljudstvo najbolja sredstva, da ga izvaja najhitreje. To sredstvo je glasovnica. Z njo izraža ljudstvo svoje mnenje, kako naj bodo politične in gospodarske razmere uravnane v Združenih državah. Ljudstvo ima torej moč, da z volilnim listkom odloča o svoji usodi, in če princip, kot so ga izrekli očetje Ameriške republike v proglašenju neodvisnosti, še ni dosežen, zadene krivdo ljudstvo, ki ob času volitev posluša profesionalne politične šušmarje, mesto da izvoli iz svoje srede može v postavljajne zbole, o katerih je prepričano, da izvedejo princip s pomočjo postav, ki je izrecen v proglašenju neodvisnosti. Ameriško ljudstvo je samo svoje srečo kova! Samo izvoli svoje zastopnike, da delajo zanj postave. Ameriškemu ljudstvu ne narekuje postav noben absoluten vladar, ampak ima take postave, kakršne izvoli svoje zastopnike.

V jeseni ima ameriško ljudstvo zopet priliko, da izreče z volilnim listkom, da razume očete Ameriške republike, ki so izdelali proglašenje neodvisnosti in ga podpisali, čeprav so jim grozile vislice, ako ponesreči njih prvi poizkus za vpostavljenje človeških pravic. Ameriško ljudstvo ima torej izbiro, ko pojde k volilni žari, da se izreče z glasovnico za nositelje nazadnjaških idej in njim povieri zaupanje, da vodijo njegovo usodo prihodnjega leta, ali se pa izreče za nositelje napredne ideje, ki pravijo, da je skrajni čas, da se to zvrsti do pike, kar so zapisali očetje Ameriške republike v proglašenje neodvisnosti.

Ameriško ljudstvo je dedič najbolj revolucionarnega dokumenta, ki je bil do danes izdan, kajti v njem so zapisane s preprostimi besedami tako jasno človeške pravice, da se ne morejo tolmačiti na drug način, kot so jih razumeli tisti, ki so ta dokument sestavili in podpisali. Odvisno je pa od tega dediča, kajtaj te človeške pravice postanejo meso in kri.

Znamenja velikega preobraza.

V čudnih časih smo... Ves svet se giblje in ziblje, povsod kipi na različne načine, stare institucije, ki so bile zidane "za večnost", padajo v prah in poražajo se nowe v povsem drugačne, toda povprečna pamet nikakor ne more sprejeti tega za resni preobrat.

Pri nas v Ameriki vidimo preobrat le v Evropi. Čim bolj so nove stvari oddajene, tem večje in bolj "strakne" so. Revolucion je pri nas nekaj nemogočega. Kadar govorimo o revoluciji, vselej mislimo na bombe, baklje, barikade, porušeno mesta in reke krvi; povprečna ameriška pamet si ne more mislit revolucije brez tega. In ker je "to" še zelo, zelo daleč od Amerike, smo torej na "varnem in trdnem" kot na skalni sv. Petra.

A kljub temu se vrši revolucion v Ameriki!

Vojna sama je bila začetek revolucije in od tedaj so revolucionarne sile neprehonomo na delu vrtajo, grizejo, izpodjedajo... Mi gledamo na finančno skalo, na industrijalno, na militaristično in vidimo, da je ne manjka niti pol palea, ali vse to nas varja. Skala se že drobi!

Ameriška socialna revolucion je evolucijska — in zato milijoni ne videjo, ne razumejo in nočejo je videti ne razumeti. Znamenja revolucije so navidezno majhna in skoraj absurdna, če jih primerjam z mogočnimi sledi v Evropi, ali znamenja, simboli, ki dokazujejo, da se tudi Amerika pomici svojo razvojno pot naprej, iz kapitalizma v industrijalno demokracijo.

Kdo je na primer slišal pred vojno o tovarniških odborih v Ameriki? Danes so tukaj in vedno več jih je. Tako tisto in neopazeno se je prikradli v sistem naših modernih industrij, da niti ne vemo, kdaj in od kdo so prisli. Ampak prisli so in — kaž je najlepše — kapitalisti sami jih uvajajo. Kapitalisti so za "avtonomijo v tovarni". Prod z "zunanjim agitatorji". Vsaka tovarna, ki ima svoj odbor iz delavcev in zastopnikov družbe, ki naj rešujejo sporne zadeve. Dobro. Voditelji strokovnih unij starega skupščinje, da ti odbori niso niti. Seveda niso niti s stališčem starega unionizma, ki smatra podjetnika in mezdnega delavca za večno institucijo in ki drži, da je delavščaku vprašanje rešeno, če delavce redno plačuje unajske doneške, ter tako dobi vsako leto malo približno pri mezdzi. Kdor pa vidi nekoliko dalj kot Gompers, ve, da so tovarniški odbori predhodniki drugih odborov, ki bodo imeli enkrat zelo važne naloge. Stvar mora iti počasi od stopnje do stopnje.

Ameriška delavska federacija se je na svoji zadnji konvenciji izrekla za nacionaliziranje železnice. To je bil prvi sklep te vrste, ki ga je sprejela ta organizacija. To znamenje diši že bolj po radikalizmu, dasiravno ni prav ne radikalnega na stvari. Početa, parki in ljudske šole so podprtvi z insticijami, toda zaradi tega Amerika se ni sovjetska republika. Ampak fakt je, da največja delavska organizacija v Združenih državah, ki je vedno veljala za konservativno in socialistično sovražno, zahteva danes nacionaliziranje železnice. Zakaj ne bi na prihodnjih konvencijah te organizacije sledile zahteva za nacionaliziranje ravnateljev, jeklaške industrije itd?

Železničarska bratovladičina je ustanovila svojo banko v Clevelandu. Banka je ustanovljena iz razloga — kakor naglašajo ustanovitelji — da denar organiziranih delavcev ne pride več v roke spekulantov in kapitalističnih monopolov, temveč da se posodi delavcem in farmarjem (kmetom). Denar v sdehernih delavskih bankah bo predvsem naložen v delavskih zadrževalnih prodajalnah, ki imajo izpodriniti profitarje. Ali ni to revolucionarno za ameriško državstvo? Delavske kooperativne vseh industrijskih mestih in za kooperativnimi delavskimi banke, ki so v zvezi z farmarskimi bankami. Kooperacija farmarjev in industrijskih delavcev lahko hitro eliminiše veletrgovec, ki jemljejo tiščodstotni profit samo zato, da vzamejo farmarju pridelki po nizki ceni in ga prodajo delavci po visoki ceni.

Organizacija strojnikov je ustanovila svojo tovarno za obliko, da zagotovi organiziranim delavcem obliko po izdelovalni ceni. Dober začetek. Na ta način se bodo ameriški delaveci usposobili za upravo industrije, da ne bodo podjetniki misili, da so samo oni poklicani od Boga, da opravljajo delo gospodarjev. Pred vojno nismo slišali o delavskih bankah, tovarnah in mogočnem naraščaju zadružnega gibanja.

Pred vojno tudi ni bilo tega, kar je danes v Severni Dakoti. Nestrandarska liga, ki je vzel iz socialističnega programa vse, razum besede "socializem", je pričela prava v Ameriki izvajati socialistični program v celih državah. Liga, ki kontroliira v Severni Dakoti državno administracijo, zakonodajno zbornico in vrhovno sodišče, ki so delovali lastnike privatnih kapitalistov, pač pa je ustanovila svoja finančna, gospodarska in industrijalna podjetja, ki bodo delala — pravzaprav že delajo — kapitalistom takšno konkurenco, da bodo morali bankrotirati in abdicirati v Severni Dakoti. Vrhovno zvezno sodišče je na Dakota pravico obravljati vseko podjetje in s tem je bila izgubljena zadnja bitka za kapitaliste, ki so hoteli na sodiščih razveljaviti sklep ljudstva v omenjeni državi.

Naposlедku razdrobljeno, držeci roke na ramah drug drugač in v ustih imajo megafone, na katerih vpijejo nekaj divjega, nerazumljivega. Slišal bi zverinsko vpitje, tuljenje, zadiranje, piškanje, razbijanje po ponavah in kikiriranje. In to bi poslušal uro za uro.

Ali ne bi človek z Marsa vstal presenečen s trdnim sklepom, da smo delna norcev, ki ne zaslužimo drugega kot dednega monarha, da nas nanči, miru in reda? Človek nas ne bi razumel — in mi sami se ne razumemo. Mi samo vemo, da je fakt!

Krasinova konferenca suspendirana.

Sovjetski komisar je menda odpotoval v Moskvo.

London, 2. jul. — Pogajanja med angleško vlado in Krasinom za vpostavljenje trgovine so pretrpani in kot se poroča, je Krasin sinčil odpotoval v Moskvo. Pričakovana ni, da bi se Krasin vrnil nazaj v London. Krasin je suspendiral konferenco večerj popoldne, ko mu je naznani zastopnik angleške vlade, da so pogajanja nemogoča, ker je sovjetska vlada zavrgla zahtevane garancije.

Londonški kapitalistični listi pozdravljajo konec konference in pravijo, da je bila konferenca sploh nepotrebna, ker je sovjetska vlada v Rusiji itak na robu padela. (1).

Nemci zahtevajo javno konferenco v Spaju.

Berlin. — Prihodnji teden bodo zastopniki Nemčije prvič sedeli z zavezniki v konferenci v Spaju, Belgija, in razpravljali o velikih problemih, ki so sadi tajne diplomacie v Versaillesu. Nemci izrazijo zahtevo, da naj bo konferenca v Spaju javna, to je da imajo časniki prost vstop k sejam.

Wilson ima kraljevski aplavz.

London. — V privatnem kinematografskem gledališču v kraljevski palači so pred nekaj dnevi kazali slike voditeljev demokratične stranke v Ameriki, ki so zbrani na konvencijo v San Franciscu. Slika za sliko je bila sprejetna z metvajškim molkom, ko se je pa pokazala slika predsednika Wilsona, sta kralj in kraljica pretrgala tisino z močnim ploskanjem.

Irski republičanski parlament.

Dublin, Irsko, 2. jul. — Danes se je izvedelo, da je bil sindajnovski parlament v tajnem zasedanju v tork in sredo v Dublinu. Sklenjene so bile naredbe za ustanovitev civilnih in kriminalnih sodišč republičanske vlade in imenovana je bila komisija za izvršitev agrarne reforme. Republičanska vlada je poročala, da je bilo sindajnovsko mednarodno posojilo podpisano za \$1,250,000. Parlament je sklenil poslati De Valeri, predsedniku irske republike, brzojavno depešo, ki se glasi: "Irski parlament, ki danes zbiranje, ponovno zagotavlja zvestobo irskih državljanov Vašemu programu in izraža zadovoljnost nad uspehi Vašega dela v Ameriki. Zbiranje upa, da veliki ameriški narod kmalu pripozna irsko republiko, ki že faktično in povsod obstoji."

Iz Butte sem se napotil v bližnjo slovensko naseljino East Helena, Mont. Mesto East Helena, Mont., je oddaljeno od prvega mesta kakih šest milij in je bilo lansko leta skoraj popolnoma uničeno od požara. V East Helenu je naseljenih še precejšnje število Slovencev, ki so v veliki večini vsi zavedno-napredni. Kajikor se tiče moje agitacije in posla, sem bil popolnoma zadovoljen.

Ko sem dospel v East Helena, sem se najprvo ustavil pri družini Jakob Schneiderjevi, pri kateri sem bil zelo gostoljubno sprejet in tudi postrežen, kar je premogla kuhinja, za kar izrekam mojo najlepšo zahvalo. — Lepa hvala tudi vsem drugim rojakom v tej naseljini, ki so mi v enem ali drugem oziru pomagali do boljšega vstopa, kar je n. pr. rojaku Vertinu, tujniku društva št. 143 SNP, ki mi je ves čas bojega bivanja v tej naseljini pomagal in vodil od rojaka do rojaka. — Pečlarjev št. 1 v tej naseljini ni, veliko je pa pečlarjev tukaj. Cvetki ali pečlarjev tukaj so zelo ponosne in se ni kaj prijazno ne menijo s slovenskimi pečlarji, vendar v slovenskem jeziku ne. Vsem tem jaz zelo zamerim in jih tudi obzajem do dna duše, ker so pozabili jezik, katerega so se naučile od svojih staršev. Nekatere se še celo stramejo, da so slovenski staršev hčere. Tako sem naletel na nekaj slovensko dekle, ki je prisiljena na obisk v tukajnjem naselju, in ki je prisila v Ameriko staršev, ki sta v tukajnjem naselju živeli.

Četrte mrtvih v bitki z Ville. Coneho, Civava, Mehika. — V bližnjih gorah je v tukajni bitki med vladnimi četami, ki jih vodi general Amaro, in banditi "genmala" Ville. Villa je brez malega obkoljen v neki soteski in se arditno oteplje. Trije vojaki in sedem banditov je mrtvih, kolikor je do zdaj znano.

Memori vseh povisanih voznin v Madridu.

Madrid, Španija. — S 1. julijem je bila cestna tukajnica za vozila na 20 odstotkov. To je povzročilo izgredne, kajti na stotine ljudi ni hotelo do vrednosti, ki poteči in pobijanje z ipi na vozovih. Mnogi osebi je bilo arestiranih.

Črtice s potovanja.

— Piše A. Jankovich.

Ko sem opravil moje posle v deli divjega pelina sem se poslovil od gostoljubnih rojakov in se poslovil dalje proti zapadu, v državo Montano. Moj cilj je bila prva večja slovenska naseljina v Butte, Mont. Potovelj sam po železnični "Union Pacific" in vožnja stane sedaj nekaj čez šestnajst dolarjev.

Mesto Butte, Mont. je še precej veliko mesto in je sploh največje v državi Montani. Okrog je obdano z rudnikami, v katerih kopljajo bakreno rudo. Slovencev je naseljenih še precej v tem mestu, ki so pa zelo raztreseni v okolici mesta in je zelo težavno vse obiskati. Pri moji agitaciji sta mi največ pripomogla rojaka brata Karol in John Praprotnik, katerimi se tudi najlepše zahvaljujem za njiju trud.

— V kolikor se tiče napredka rojakov naseljenih v Butte, Mont., se ne more nihče počivaliti in tako tudi ne jaz. Malo je število onih rojakov, ki se v resnici zanima za napredek, za podnebno in koristno čisto. Največ je onih, ki zelo veliko kričijo, hodejo vse vedeti in znati, kritizirajo vse vprek, so zelo napredni in bolj pa radikalni, toda naročeni niso na nikak list,

ZALOŠTNI SPREJEM BANKIRJA OD PO- VRSTKO IZ EVROPE.

FESTI SO SE DVIGALE, GROZ-
NJE SO UDARJALA NA NJE
GOVO UNO.

"Lump, kje je moj denar, ki sem
ti ga zastopal?" so kljubki krščen-
skim rojancem ljudje.

Chicago, Ill. — Samuel Alport,
lastnik "Severozapadne medna-
rodne državne banke," se je vrnil
po osemnajstih mesecih iz tujine
domov. Bival je v Evropi.

Nanj je čakal "sprejemni komitec,"
katerega pogledi niso obetali nič dobrega domov prired-
šemu bankirju. "Odbor" je postal
iz približno trideset oseb, ki je imel
"podzdraviti" bankirja po njegovem
dolgotranjem bivanju v Evropi.

Okoli šestih zvečer je vstopil
"sprejemni odbor" v bančne
prostore, ko se je v njih prikazal
Alport. To niso bili počasni in
svečani koraki, kakor so v navadi
pri sprejemnih komiteljih, ampak
"odbor" je kar planil v bančne
prostore, kakor da je nekoga, ki
ga namerava lindati.

"Kje je sto osem in sedemdeset
dolarjev? Sem jih vam dal!" je
viknil Segal, ki je vodil "spre-
jemni odbor."

"Kje je mojih dve sto dolar-
jev?" je vprašal nekdo drugi.

"Lump, rigan," je odmevalo od
druge.

Pesti so se dvignile kviško, na
obrazih so se pokazale poteze je-
ze, bankir je znežal v kletko,
vmes so pa čeni klici: "Poteg-
nite ga van!" — "Plača naj!" —
"Razbijmo banko!"

Na bankirjevo srečo je kmalu
prisla policija in je odvedla ban-
kirja na policijsko postajo. Zunaj
se je zbrala ljudska množica, ki
je krčila, da se ji naj izroči ban-
kirja.

Policijski lajtnant Hartford je
pričel izpraševati bankirja, kaj
ta nemavščan kraljal pomeni.
Bankir je seveda v začetku zaha-
hal z visokega konjička, kakor je
v navadi pri vseh ljudeh, ki igra-
jo z ljudskim donarjem. Pod pri-
tiskom, nastavljenim vprašanjem je
bankir primal, da je sprejet ok-
oli šest tisoč dolarjev, da jih pošče
v Rusijo in na Poljsko in da de-
narja niso sprejeli ljudje, katerim
je bil odposlan.

Dejat je: "Jaz sem 'velik' biz-
nismen. Lastnjem za štirideset ti-
soc posetva na Halstedovi ulici
in Rooseveltovi cesti. Imam potri-
dila banke Združenih držav iz New
Yorka za vsak cent. Okoli štiride-
set po petdeset pisem se je izgubilo
v Rusiji in na Poljskem."

Policija, ki seveda ne da dosti-
na take izjave, je bankirja pridr-
žala, da se prihodnji dan zagovar-
ja zaradi kozaštva na sodišču.

JASNOSTI MEGLIOČANJE SISTEMU.

(Nadaljevanje s 1. strani)
za odpravo prohibicije, katera je
hudo zadela delavske sloje, boga-
tinom je pa pustila z raznim pi-
jačami napolnjene kleti.

Bryan je neizprosno zahteval,
da se konvenčija izreče proti vsa-
ki spremembni Volsteadevemu za-
kona. Kongresnik Sabath iz Chi-
caga, rodom Čeh, je nastopil pro-
ti Bryanu in je spremeno zagovar-
jal protiprohibicijonske zahteve.

Bryan je zagrozil, če ne bo nje-

gov prohibicijonski predlog spre-
jet, da bo zanj nastopil na kon-
venčiji. Sabath mu je pa odgo-
ril, da tudi on predloži poročilo

majstrovce sprememb Volsteadeve-
moga zakona.

Voditelji irskega gibanja so iz-
gubili bitko. Točka, ki zahteva
priznanje irske republike, ni bila
sprejeta. Odsek je zavrnil tudi
predlog, ki prepušča rešitev ir-
skega vprašanja ligi narodov.

Ko sta bila oba predloga odklo-
njena, je bil sprejet nadomestni
predlog, ki izreka simpatije irske-
mu ljudstvu. Slišijo se glasovi, da
priatelji irskega ljudstva nastopijo
na konvenčiji in demonstrira-
jo za irsko republiko. Kakšna
bo ta demonstracija, pa ne ve nihče povedoval.

Kdo bo kandidat, le tudi ni od-
ločeno. Če McAdoo ne prodre pri
prvih glasovanjih, tedaj se mo-
že zborovanje še raztegne na
nedeljo.

Izjava nadomestnosti ni bila spre-
jet pred 116 leti nato, da počiva
na resničnosti, ne pride do nista
v tem. Sprejet je bila, da

DOPISI.

Springfield, Ill. — Zelo redki so
dopisi iz tukajnjih naselbin in
ako bi kdo sodil potem, bi mislil,
da spimo. Toda temu ni tako.

Molčali smo in delali, in danes
lahko rečemo, da se je uresničila
ideja, dobili smo "Slov. nar.
dom." Kakor povsod, tako je bil
tudi tukaj začetek težak, in treba
je bilo dela in vstrajnosti. Ilti
šlo je. Rojaci so pridno segali po
delnicah (kakor tudi se sedaj),
kupili smo poslopje zdane iz o-
peke, ter si ga uredili, da bo od-
govarjal našim potrebam. Da smo
uredili poslopje, da je primerno
za razne prireditve, seje in shode,
je bilo treba v resnici veliko dela
in popravljanja. Ako bi morali
najeti vse delavce in jih plačati,
bi nas stalo precej denarja, toda
tukajnji rojaci so v veliki večini
samti vse naredili, ker je med nji-
mi dovolj vsakovrstnih rokodel-
cev. Z veseljem so se oprijeli de-
la, vsakdo je delal po svoji moći,
in sedaj je poslopje v takoj ure-
jeno, da odgovarja potrebam. O-
stalo se bo pa s časom uredilo.

Splošno vlada med tukajnimi
rojaki veliko zanimanje za Slov.
nar. dom in tako tudi med rojaki,
ki so naseljeni v bližnjih naselbi-
nah, kot Lincoln, Auburn in Vir-
den. Rojaki v teh naselbinah so
tudi pridno segali po delnicah in
obljubili, da se bodo udeleževali
zabav v "domu."

Pri zadnjih prireditvih so se po-
sebno dobro izkazali rojaki iz Vir-
dena z darom ki je povzročil veliko
smeha in prinesel "prgič" doljarjev v korist doma. Kdor je
radoveden, kaj je bilo, naj vpra-
ša rojaka Cope in vam bo pojas-
nil.

Prihodnja veselica se vrši v
pondeljek, 5. julija popoldan. Se-
daj upam, da se udeležijo te ple-
sne veselice rojaki iz Lineolna v
polnem številu in tudi iz Aubur-
na. Želeli bi slišati zopet enkrat
kako milo slovensko pesem. Vsled
tega apeliram na pevec iz Lincolna
da se udeležijo poltoštivo in
te veselice in nastopijo s kako le-
po narodno pesem. Na noge pev-
ci in pokaže, da ste sinovi náro-
da, ki ljubi petje! Nai na gla-
sovi slov. pesmi v duhu prepelje-
jo v one lepe kraje, kjer smo užili
leta brezkrivne mladosti.

Prosilavimo dan neodvisnosti
skupno, spominjajoč se našega za-
tiranega naroda v domovini žeče-
mu, da mu skoraj zasiže solnce
svobode. — F. Petje.

(Opomba ured. — Zakaj ne po-
sljete preje?)

Springfield, Ill. — V kolikor
se tiči dela, se ne smem posebno
pritožiti, ker razum nekaj rogov
obratujejo vse drugi s polno paro.
Le nekaj rogov obratuje bolj
slabo. Draginja je pa vsaki dan
večja in zaslужek nikakor ne za-
dostuje; kar človek zaslubi vse
sproti porabi.

V tukajnji naselbini je umrl
rojak Lukša Markuš; bolhal je že
več mesecov za neko želodeno bo-
leznično, kateri je sedaj podlegel.
Tukaj zapuščeno ženo in pet nedo-
rastih otrok. Pokojnik ni pripa-
dat nobeni slovenski podporni or-
ganizaciji. Pokopan je bil po cer-
kvenem obredu in pogreba se je
izdeležilo prečenje število roj-
akov.

Poročano je že bilo da smo ko-
nečno vendarje dobili "Slov. nar.
dom.", katerega smo tako željno
pričakovali. Kupili smo neko po-
slopje in istega predelali v takilo,
da bo odgovarjal prvim potrebam
in pozneje bomo popolnoma pre-
uredili prostore, da bo v resnici
"Slov. nar. dom". Veliko so nam
pripravili do hitrega uresniči-
anja te dolgaletne želje tudi ro-
jaki iz sosednjih naselbin in poku-
pili precej delne, sa kar jih izre-
kam vso čast. Le naprej po začet-
ni poti brez obzira na nasprotne
katerih se tudi ne manjka, ka-
kor pri vseki dobravi stvari, ki koristi
delavstvo. Ravno nasprotova-
nje od strani zagrizenih nasprot-
nikov vsakega ljudskega spred-
nika nas mora navduševati se za
bolj intenzivno delovanje.

Ko sta bila oba predloga odklo-
njena, je bil sprejet nadomestni
predlog, ki izreka simpatije irske-
mu ljudstvu. Slišijo se glasovi, da
priatelji irskega ljudstva nastopijo
na konvenčiji in demonstrira-
jo za irsko republiko. Kakšna
bo ta demonstracija, pa ne ve nihče povedoval.

Kdo bo kandidat, le tudi ni od-
ločeno. Če McAdoo ne prodre pri
prvih glasovanjih, tedaj se mo-
že zborovanje še raztegne na
nedeljo.

Izjava nadomestnosti ni bila spre-
jet pred 116 leti nato, da počiva
na resničnosti, ne pride do nista
v tem. Sprejet je bila, da

Posebno pa še opozarjam vse
tukajnje rojake na jesenske voli-
te, ker je od teh vse odvisno,
kake bodo razmere prihodnje le-
to. Delžnost sicerstva delavca je z
vsemi ji danimi sredstvi pripono-
glia, da smo bili takoreč poraže-
ni. Premislite vse "izkušnine" in
drugo. Ogledite si novi "Industri-
jali zakon" v državi Kansas. Kdo ga je izdelal? Katera stranka?

Vsled tega apeliram na vse de-
lavce - rojake udeleželite se polno-
stevilno volitev, oddajte glas kan-
didatu delavske stranke. Ako to
storite ste lahko preprtičani, da se
bodo razmere za delavce temeljito
izpremenile. Ako boste pa ostali
ne na tem, kot ste bili dosedaj, pot-
em ne kritizirajte vse vprek in ne
pritožujte se, ampak trkajte se na
prsa in recite: "Mea culpa,
mea maxima culpa (moj grēk,
moj največji grēk)." — Delničar
Slov. nar. dom.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Pr. Z., Indianapolis, Ind. — Za
sušenje grozja mora biti druga
klima, kot je pa v osrednjem za-
padu ali v državi Indiana. Ako se
obrnete na zvezni državni polje-
deljski departement, vam bo poslat
knjigo o tem. —

Velika skupina naših rojakov se bude vrnila v domovino pod pokroviteljstvom in v spremstvu poseb- rega vodje.

Lastnik jugoslovanske banke, Henry C. Zaro, bode
v kratkem posiljal v domovino veliko skupino naših ro-
jakov, kateri bodo potovali v spremstvu in zaščiti poseb-
nega vodnika, kateri jih bode spremjal iz New Yorka v Evropo. Njegova dolžnost bode, da skrbi tukajnem potovanju za njihovo prijajo in da vse potnike banke Henry C. Zaro zavaruje glede neprilik in nezgod od cassa, ko oni
ostavijo ameriško obalo do tedaj, da pridejo oni do kraja.

Vaškdar, ki želi potovati s to skupino potnikov, naj
tako piše jugoslovanskemu bankirju Henry C. Zaro.

SPREMILJANJE POTNIKOV IZ STAREGA KRAJA V AMERIKO.

Posebni zastopnik naše banke je že odpotoval v Ev-
ropo, kjer bode storil vse potrebno, da dovede Vaše so-
rodnike in znance v Ameriko. Ves denar, katerega
potujete Vašim ljudem v stari kraj, bode on izplačeval.

Radi tega naj vstonti, kateri žele, da pridejo njihovi svojci
v Ameriko in ki žele njim poslati denar tako, da slednjega
sigurno in v najkrajšem času dobe, naj se zaupno obrnejo
do našega državnega pooblaščenega bankirja Henry C. Zaro.

POŠILJANJE DENARJA V STARI KRAJ.

Državno pooblaščeni bankir Henry C. Zaro pošilja
denar v staro domovino po brzojavu in po pošti po naj-
nižjem dnevnem kurzu in pod jamstvom.

MENJANJE DENARJA.

V naši banki je vedno v zalogi velika količina vsako-
vrstnega denárja v zlatu, srebru in papirju, katerega je
dolžno po najnižji cenici.

LIBERTY BONDI.

Ti bondi se pri nas kupujejo in za nje se dobija naj-
nižje cene. Mi jih tudi sprejemamo, kakor plačilo za par-
niške listke.

PREDUJMI.

Državno pooblaščeni bankir Henry C. Zaro pomaga
tudi našim rojakom pri izplačevanju njihovih terjatev,
kakor tudi pri iztirjanju njihove plače.

POTNE LISTINE.

Pri nas je nastavljen poseben uradnik, katerega dol-
žnost je pomagati vsem v stari kraj se vračajočim potni-
kom pri nabavi potrebnih potnih listin in dovoljenj. To
se izvrši hitro in brezplačno.

Pridite ali pišite za vse, kar potrebujete.

HENRY C. ZARO, bankir
20 Coopers Square, 3rd Ave., Corner 6th Str.
NEW YORK CITY.

Podljemo denar v stare domovino.

Sedaj lahko podljemo denar v vse kraje na
Slovenijo, Hrvatsko, Dalmacijo in Izrgo.

Nadalje podljemo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Rumunijo.

Jamčimo za vas poslanji denar, enako kot pred vojno, da boda
hitro in vseeno izplačen.

MASPAR STATE BANK

1865 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila
1864.

GLAVNI STANI 2627-29 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

Predsednik Vincenc Čuhar, podpredsednik Anton Hrist, Ben 149, Cressonburg, Pa.
sekretar gl. uradnik Anton Trifun, vodja tehničke oddelke Paul Burger, nadzor gl. Marijan
Frank S. Tavčar, vodja finančne Filib Godina.

POROTNI ODBOR.

John Underwood, predsednik, 406 May St., Springfield, Ill., Martin Želenski, Ben 275, Barberville, Ohio, John Želenski, Ben 428, Barberville, Pa.

NOVICE IZ JU- GOSLAVIJE.

Za red in mir.

Govor sodr. Antona Kristana v narodnem predstavništvu v Belgradu.

Branjarija.

Rekel sem, da je monopolna uprava navadna "hakalska radnje" navadna branjerija, ki trguje z vsem, pričenši od tobaka, petroleja, soli, pa dol in vžigalne. Njiker na svetu ni države, ki bi dala n. pr. monopolu poštne znamke. Samo pričasna ima monopolna uprava poštne znamke, zato jih pa tudi nimamo, kadar bi jih potrebovali.

Koleke (takšne marke) izdajajo v vseh državah po celem svetu posebni oddelki finančne uprave. Pri nas ima po to monopolna uprava. Najkrasnejše pri tem je pa to, da je srbski monopol oddan francosko nemški družbi in je še danes pod francosko-nemško kontrolo, tako da je via facit pričel v obveznost stare srbske države tudi monopol cele nove države. O tem ne vodi nikdo računa in tudi nova vlada ne pove, kako misli v tem pogledu napraviti red in mir.

Takih interesantnih stvari imamo vse polno, in človek se mora naravnost čuditi, kako da je kaj takega sploh mogoče. Mi tiskamo svoje novčanice na Francoskem in ravno tako tudi takšne marke. Zadnji čas sem se izprehal po Topliderskem drumu in sem videl tam neko malo poslopje. Na moje vprašanje, kaj je to poslopje, se mi je odgovorilo: "To je naša bodoča markarnica." Je to malo poslopje, v katerem ho mesta za par makin, in to naj bo naša "Staatsdruckerei". Dejanska stvar je, da v Belgradu nimamo nobene markarnice. Imamo pa v Sarajevu veliko in moderno tiskarno, ki bi lahko zadostovala za celo državo. Toda kdo se briga za to? Nihče, ker je treba delati zakone za "mir in red", ne pa razmišljati o tem, kako bi se naredil mir in

red tam, kjer ga bi bilo najbolj treba.

Poleg državnega monopolja, ki bi labko nosil državi milijone in milijone dohodkov, imamo še železnice, ki bi tudi morale biti aktivne. Toda o tem bom imel še priliko govoriti.

Kakor državna podjetja ne morejo naprej, kakor gre vsa država, na industrija nazaj po vzgledu senjske tobače tovarne, tako gre tudi privatna industrija rako pot. Če n. pr. danes pri nas v Sloveniji tovarne na Jesenicah stojijo in že je več tisoč delavcev brez dela, je vzrok temu samo to, ker nimamo surovin. Če pojde to tako naprej, in že se ne bo nihče brigal zato, da se preskrbi narodu delo, ki ga rabí za svoje življenje, temudi vsi "shodni zakonski načrti za mir in red" ne bodo odpovedali sedanjega nereda in nemira.

Kovinska obrt stoji, stojijo pa tudi druge obrti. Lesna industrija, ki bi se mogla razviti tako, da bi si mogla Jugoslavija samo s to popraviti svojo valuto, ne gre naprej, ker vlada nima na tem prav nobenega interesu in vidi samo fiskalni interes carinarstva, ne pa velikega davkoplačevalca, razvoja industrije, ki daje dohodkov, kakor je treba.

Pokvarjeni "štofi".

Nevolja v narodu napravlja red in nemir in že vlada prihaja v svoji deklaraciji z obljubo, da bo predložila zakonski načrt za red in mir, je ta vlada imela zato prav mnogo povoda. Povedal sem, da je treba odpraviti pred vsem ono, kar povzroča nemir in nerед v državi.

V sarajevskih novinah smo n. pr. čitali, da so se v Belgradu v magacinsku ministrstva za obnovno zemlje pokvarili "štofovi". Če se pokvari moka ali kako drugo podobno blago, je to razumljivo in se temu končno nikdo ne čudi, da so se pa pokvarili "štofovi" (sukneno blago), to je pa novost. Sicer se pa govorji, da se ti "štofovi" niso pokvarili, ampak da so iz magacina izginili kakor kafra. Od 140 wagonov blaga je danes v skladnišču še 38 wagonov, vse drugo je pa izginilo, ki ne more izginuti. To napravlja nemir in ne red, ker vzbuja v ljudskih srch

nejresnejše domnevanje, da ni tamkaj umevanja za red, kjer bi ga bilo najbolj treba.

Carinarnice.

Carinske oblasti v naši državi, najsi bo to v Mariboru ali v Zagrebu ali kjerkoli, tudi napravljajo nemir in nered. Kdor ima opraviti s temi državnimi carinarskimi oblastmi, je ogrožen nad Jugoslavijo, je ogrožen nad našo državo, ker vidi, da država sama napravila tiste proklete boljševike in komuniste s takim počenjanjem. Predno hoče vlada napraviti zakon za red in mir, mora odpraviti tiste, ki provzročajo nemir v lastni državi.

V vladini deklaraciji se govori o tem, kako bi se to izboljšalo, kako bi se "zajamčila morenost življe privrede". Zakonski predlog ne bo zasigural "življe privrede". Treba je napraviti red. Zakonov imamo v naši državi itak dovolj. Če bi se državni obstoječi zakoni in bi jih spoštovali, potem bi nam ne bilo treba prav nič novih zakonov, ampak bi morali kvečjemu stare nekoliko zboljšati.

Visoke cene živil.

Nered in nemir, kakor je to že dobro pripomnil prijatelj Korač, delajo visoke cene živil in sploh življenskih potrebnosti. Prav po tem je ljudstvo v tem oziru nezadovoljno v Belgradu, ki je najhujše plačarsko mesto pod milim nebom. Če hočete imeti mir in red, potem morate to odpraviti.

Če si človek naroči pri večerji malo porčjo pečenega krompirja, mora plačati za to 6 dinarjev. Če 24 K medtem ko stane v Zemunu 2 K cel kilogram krompirja. To je nekaj neopravičenega, kar je treba na vsak način odpraviti, ako hočete govoriti o zakonskem predlogu za mir in red.

Stanovanjsko vprašanje.

Stanovanjsko vprašanje v Belgradu in vseh mestih naše države je tudi nekaj, kar napravlja nezadovoljnost v narodu. V deklaraciji vlade ne vidite pravnice, kar bi omenjalo to vprašanje. Razne pokrajinske vlade napravljajo naredbe, kako naj se zidajo hiše, in provzročajo polno

kaj učini za vas kot vojvoda vitezski ter glavna oseba na Litvi."

"On bi mogel obvestiti tribunal, da je imetje sporoden Brzobogati, da bi se sorodnik ne pulili zan."

"Dá, toda tribunalov ni sedaj na Litvi in Sapehi roji vse kaj drugega po glavi."

"Nemara bi bilo eelo prav, da bi mu izročili deklico v varstvo. Ko jo ho imel pred očmi, raje kaj učini za nj."

Kmitie začudeno pogleda starost.

"Čemu se je neki hoče iznebiti?" si je mislil.

"Kajpada, da je nemogoče, da bi bivala v šotoru gospoda vojvode vitezskega; toda lahko bi stanovala pri njegovih hčerkah."

"Ne razumem!" pomisli si Kmitie, "ali bo on hotel biti samo njen varuh?"

"Toda kako jo spravi tjkaj v sedanjih nemirnih časih? Za to bi bilo treba nekoliko sto ljudi, toda jaz jih ne morem pustiti iz Zamosca. Dobro bi bilo, ko bi se našel kdo, ki bi jo odpeljal na varno . . . Evo, ko bi bili vi tako dobrni, da bi jo vzel s seboj. Saj ste namenjeni k gospodu Sapehi. Dal bi vam pisma . . . vi pa meni vitezko besede, da jo srečno dovedete tjkaj."

"Jaz naj jo popeljem k gospodu Sapehi?" reče začuden Kmitie.

"Ali vam je to mar neljubo . . . Potoma bi se utegnila celo zaljubiti drug v drugega."

"Ehe!" odvrne Kmitie, "moje občutke imajo nekdo drugi v najemu in, dasi mi za to ne plača najemščine, vendar ne morem premeniti najemnika."

"Tem bolje; v takem slučaju jo še raje zupam vašemu varstvu."

Nastane trenutek molčanja.

"Nu kaj? Ali se strnjate s tem?" vpraša starosta.

"Jaz potujem s Tatarji."

"Povedali so mu ljudje, da se vas boje bolj od ognja. Nu, ali se strnjate?"

"Hm, čemu ne, ako je vam to le neobhodno potrebno . . . Samo . . ."

"Aha! Mislite si, da je za to treba kneginjega dovoljenja. Ona vam ne bo nasprotovala, ker me sumniči, da jaz . . ."

In starosta jame nekaj šepetati Kmitiu na uho, naposled pa reče glasno:

"Ona je bila grozno nejevoljna, in jaz se raje borim s Švedi nego z ženskami. Toda to bo najboljši dokaz, da ne nameravam nič slabega, skoš sam hočem spraviti deklico odtod. Resnica, da se ona nad tem zelo začudi . . . Toda v prvi priložnosti izpregovorim z njo."

Po teh besedah se zavrti starosta ter odide.

Kmitie je gledal nekaj časa za njim ter mrmljal:

"Kakšno čudno nalogo mi nalagate gospod starosta! Ne poznam sicer vaših namenov, vendar vidim vsekako mrežo ter pravim, da ste v tej zadevi zelo okorni."

razburjenja; toda centralna vlada v svoji deklaraciji molči in molči kakor bi bila nema. Vlada bi moralna v tem pogledu reči, kaj misli. Jaz smatram to vlado sicer samo za začasno vlado, ki ima naloge, da izvrši volilni red; toda vendar bo morala nekaj mesecov vrati svojo naloge in bi morala tudi v tem času obrniti svojo pozornost na ta velika vprašanja, ki se zelo nujna.

Če vprašate v Belgradu kakega uradnika "iz preka", kako stane takaj boste slišali, da plača za malo sobeo s kuhanjo ne-meblovan - 500 dinarjev za mesec. Ce ima še večjo plačo, če ima mesečno 1000 dinarjev, mu ostane samo 500 din. da bračno in obliko - in s tem absolutno ne more živeti. S tem trpi država, kajti v ministerstvih bi morali biti najboljši uradniki, najboljši ljudje cele države, ker tu se pravzaprav napravi vse, kar je treba.

Toda mi vidimo, da odhajajo uradniki drug za drugim, ker ne morejo živeti v tem nezadovoljstvu. Vladu ni v tem oziroma rešenje, kar je pravzaprav napraviti v deklaraciji ničesar. Ako pojde to takoj, se zgoди, da odideje iz Belgrada vsi uradniki, razen tistih, ki so pri morani tu živeti.

Kaj se hoče z zakonom za "red in mir".

Kakor torej vidite, gospodje, bi bilo precej materijala ki bi opredelil vladu, da bi napravila "zakon za mir in red". Jaz sem bil pa zelo radoveden, kaj pravzaprav vladu misli, ali misli s tem zakonom res preganjati hajduke, preganjati špekulant, preganjati vse mogoče odernške elemente, ki so na kvar državi, ker ovirajo državo pri njenem razvoju; radoveden sem bil, ali hoče država res nastopiti n. pr. zoper odgovorne činstvenje, ki niso preskrbeli potrebni surovini za državno industrijska podjetja. Jaz bil z obema rokama glasoval še za nov zakon, če bi vladu to nameravala.

Ali moje informacije so malo državne. Ta zakon za mir in red naj bo napravljen proti delavstvu, proti delavskim masam, proti tistim, ki ne morejo s svojim zasluzkom živeti in ki zahtevajo onih sredstev, ki so potrebna za življene. Toda takrat, ko delave pride s svojimi zahtevami in komu gospodar ne da tega kar mu gre, in ide v štrajk, mu pravijo vasi: "Ti si boljševik!" Če lakote pogine, ni boljševik, ampak veren kristjan, ki se je vdal v božjo voljo. Če pa terja to, kar mu je potrebno, da bo mogel živeti kot pošten človek, ga proglašajo državne oblasti in vsi ljudje za "boljševika".

Ko so stavkali delave tobačne tovarne, so jim rekli: "Vi ste boljševiki!" Delave so odgovorili: "Mi ne poznamo boljševikov: mi vemo samo, da z dosedanjim zasluzkom ne moremo izhajati. Mi hočemo samo toliko, da bomo mogli živeti. Zraven vas pa opozarjam še na to, da bo tobaka zmanjkal." Po dolgih brezuspešnih razgovorih so morali stopiti v štrajk, da so dobili tisti priboljšek, ki jim omogoča - ne luksorijno, ampak skromno življenje pri njihovem težkem delu.

(Nadaljevanje.)

"Slišal sem že tudi jaz o njem in evo radi česa povprašujem po njih. Pri moji sestri se nahaja neka gospodična, katera se imenuje Brzobogata-Krasenska . . . Ona je bila zaročena tega Podbipeta, ki je padel pod Zbaražem. Ona je sirota brez očeta in matere in, dasi jo ima sestra zelo rada, vendar čuvam jaz, kot priroden pokrovitelj svoje sestre, tudi nad njo."

"To je kaj prijetno varstvo," omeni Kmitic.

Starosta se nasmehe, pomežika z očmi ter maskne z jezikom.

"Gibanica, kaj ne?"

Toda ko zapazi, da izda s tem samega sebe, postane starosta resen.

"Izdajica!" reče na pol žaljivo, na pol resno:

"Hotel si me ujeti na trnek; komaj sem to še pravčasno opazil."

"V čem?" ga vpraša Kmitic in mu zre v oči.

Starosta je naposled zapazil, da se je zagovoril radi tega obrne govorico.

"Ta Podbipeta," reče, "ji je zapisal nekake pristave v vašem kraju. Imen se ne spominjam, ker so zelo čudna, kakor: Bultupi, Sirueanje, Mikiški, z eno besedo vse, kar je imel. Ej, Bog, vse se ne spominjam . . . Pet ali šest pristav."

"Ha, to so bolj gradovi kot pa pristave. Podbipeta je bil takšen bogatin, da bi lahko imela ta gospodična, ko bi za njim vse podedovala, svoje dvornike ter si lahko poiskala moža med senatorji."

"Tako pravite vi? Mar poznate ona posevta?"

"Poznam samo Ljubovič in Šeputo, kajti ti se dotikata mojega posevta. Nama gozdna meja meri dve milji na dolgost, meja po polju in travnikih pa še enkrat toliko."

"Kje je to?"

"V okraju vitezškem."

"Ej, to je daleč; ta zadeva ni vredna truda, tembolj, ker ima to krajino v lasti sovražnik."

"Kadar prelenemo sovražnika, tedaj dospemo do premoženja. Toda Podbipet je imao svoja posestva tudi v drugih krajih, celo na Žmudi. Tudi ta so mi dobro znana, ker imam sam tam košček."

"Vidim, da tudi vaše imetje ni kaka vreča slame."

"A sedaj nimam nikakih dohodkov, od mojih posestev. Toda tujega mi ni treba."

"Svetujte mi, gospod, kako naj pomagam dekletu na noge?"

Kmitic se nasmeje.

"Jako rad. Najbolje je, da se obrnete na gospoda Sapehi. Ako se on pobrine za to, lahko do-

Ameriške vesti.

STAVKA RUDARJEV V WEST VIRGINIJI.

Charleston, W. Va. — V okrajih Mingo, W. Va., in Pike, Ky., so rudarji sklenili, da zastavijo, ker premogovni baroni nočejo priznati zahtev rudarjev. Predvsem se branijo podjetniki priznati organizaciji. Zaključek rudarjev je že stopil v veljavno in sem so dospeli uradniki delavskega departmента, da poizkusijo izravnati spor.

DRUŽINSKA DRAMA.

Chicago, Ill. — Mrs. Margaret Emersonovo je zapustil njen sočolg in ji pust